

polova, demokratizacija obrazovanja, zov za javnim političkim moralom i radikalna denacifikacija. Desetak godina kasnije iz nasleđa 1968. nastala je ideja civilnog društva koju su prihvatili mladi naredne generacije.

U Francuskoj je zaokret udesno bio brži. Pomenuti Gulag šok bitno je proširio francuski antitotalitarni spektar. R. Aron je pisao: "Logor ostaje logor, bio crveni ili mrk". KP Francuske je napadala Solženjicina a socijalisti su bili uzdržani. Istočnoevropski disidenti i debata oko Solženjicina ojačali su medijski rat između partija i ubrzali pregrupisanje pariske inteligencije. Novi filozofi (Gliksman, Levi) kritikom totalitarizma i francuskog anti-antikomunizma potiskuju vlastitu maoističku prošlost. Podržavajući Solženjicina, oni napadaju ne samo Lenjina nego i Marksa i Hegela ("totalitet je totalitaran"). U antitotalitarnom mišljenju na udaru su logori svih vrsta. Jevrejin i bivši maoista A. Gliksman pisao je 1976. da bez marksizma kao totalitarne ideologije ne bi bilo ni sovjetskih logora. Kao što se očekivalo usledio je žestok otpor s leva. Gulag–šok je izazvao debate, opadao je uticaj marksizma i KP Francuske, jačao uticaj Arona, sledilo je pomeranje intelektualnih polarizacija. Poslednjoj fazi kritike socijalizma dala je pečat Fireova knjiga "Prošlost jedne iluzije" iz 1995. gde je glavni napor bio rušenje "mita o komunističkom antifašizmu", a time moralnog značaja resistance i KPF. Demitologizaciji antifašizma i Fireovim ocenama pridružio se jasno vodeći predstavnik francuske desnice A. de Benoa (Benoist 1997). On je Fireove ocene o zamagljujućoj funkciji antifašizma, radikalizovao u tezu da je antifašizam od 1945. u Francuskoj pravdao liberalnu demokratiju (stalnim isticanjem negativnog uzora Višijevskog režima na račun resistance). Benoa se otvoreno žali što je u Francuskoj nacizam uvek bio gori od komunizma, sa čime se Fire možda ne bi složio. U retoričnom antifašizmu protiv Hitlera, dodaje Benoa, bilo je dozvoljeno sve što je bilo pokriće progona desnice. Zato se treba osloboditi opsesivnog antifašizma, gde je u sveopštem optuživanju za fašizam Hitler preuzeo ulogu đavola u svetu bez boga. Opsesivni antifašizam, kako je Benoa uočio nekoliko meseci pre pojave CKK, bolesna je upotreba istorije koja se ispoljava u nazivanju Le Pena fašistom (Benoist 1997). Kritika "opsesivnog antifašizma" važno je mesto saglasnosti krajnje desnice, konzervativnih liberala i preobraćenih levičara širom Evrope krajem 20. veka. U nastavku će biti reči o tome zašto je snažni i široki otpor novoj ortodoksiji, koja je rušila "antifašistički mit" u SR Nemačkoj prevazilazio krugove levice. U Francusku je više nego u Nemačku prodirala kultura disidenata, koji su se u realnom socijalizmu borili za "slobodnu cirkulaciju ljudi i ideja" u duhu Helsinške povelje o ljudskim pravima. Pariz je verovatno bio mesto gde je ova razmena ideja između istočnoevropskih intelektualaca (Mihnik, Kolakovski, Pelikan) i francuskih (Bezankon, Moren, Kastoriadis, Aron, Fire, novi filozofi) bila najživlja. U ovom periodu KP Francuske bila je u koaliciji sa socijalistima, a Miteran je sledeći antiamerikanizam, o godišnjici poraza mađarske revolucije u Budimpešti odao počast komunistima. To je još više podsticalo žestinu Front antitotalitaire koji se sve više regrutovao iz krugova bivših levičara. U literaturi renegata prepoznatljive su psihološke faze zaokreta: razočarenje i otrežnjenje nakon žara, težnja za iskupljenjem i pojačana kritika kao izraz prenaplašenog pokajanja. Novo pribežište traženo je u solidarnoj idejnoj zajednici koja je počivala na antitotalitarnoj saglasnosti. Kod izbeglica iz realsocijalizma pogotovo, naučni pristup teško je odolevao iskušenju radikalnog političkog angažmana, pa je nužno zaoštavanje gledišta sputavalo diferencirani napor za nepristrasnim objašnjenjem. Iskustvo ovih intelektualaca iskazivalo se u isključivim političko-biografskim književnim, publicističkim i teorijskim kritikama realsocijalizma. Zbog toga što je često prelazio u polemički borbeni